

Kosana Jovanović, Suzana Miljan (ur.), *Secular Power and Sacral Authority in Medieval East-Central Europe*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018, 186 stranica

U izdanju Amsterdam University Pressa objavljen je zbornik radova *Secular Power and Sacral Authority in Medieval East-Central Europe*. Zbornik sadrži jedanaest znanstvenih radova odabranih s Druge medijske radionice koja je održana 10. i 11. listopada 2014. na Filozofskome fakultetu u Rijeci. Radove većinom potpisuju hrvatski i mađarski znanstvenici te dva znanstvenika iz Republike Srbije i jedan iz Republike Češke. Radovima prethode dvije uvodne studije: urednički predgovor Kosane Jovanović i Suzane Miljan (*Foreword*), dok uvod u glavnu temu i problematiku zbornika potpisuju Katalin Szende i Ivan Jurković u tekstu *The Variations on Nobility in Central and South-Eastern Europe. An Introduction*. Zbornik još u uvodnome dijelu donosi i studiju Jánosa M. Baka *Folklore of the Medieval Kings of Hungary. Preliminary report*, koji je na radionici održao pozvano predavanje te je i njegov rad uvršten u Zbornik. U svome radu Bak posvećuje pozornost legendama, narodnim pjesmama i književnim djelima koje spominju nekoga ugarskog kralja kako bi utvrdio kakvo je bilo sjećanje i mišljenje pučanstva o njihovim kraljevima. Prema Bakovoj analizi najviše tragova u pučkoj književnosti i legendama ostavili su Ladislav, Matijaš Korvin i Vladislav Jagelović.

Tematski dio zbornika započinje radom Judit Gál *The Change of Office of Ban of Slavonia after the Mongol Invasion in Hungary (1242-1267)*, koja analizira djelovanje tri slavonska bana nakon mongolske provale: Denisa Türje, Stjepana Gutkeleda i Rolanda Rátóta. Najveća je pozornost posvećena jačanju utjecaja institucije bana u Dalmaciji, odnosno jačanju kraljevske vlasti nad Splitom i Trogirom u drugoj polovici 13. stoljeća. Sljedeći rad Maje Cepetić Rogić

The Reconstruction and role of roads in the Fortmation of Medieval Cultural Landscape: The Example of an Episcopal Estates of Dubrava, Ivanić and Čazma na temelju povijesnih i arheoloških podataka rekonstruirao pravce rimskih putova koji su korišteni i u srednjovjekovnome periodu povezujući, između ostaloga, tri važna biskupska posjeda te su znatno pridonijeli razvoju i važnosti tih mjesta.

Sljedeći rad Éve B. Halász *From Castle Warrior to Nobleman: Case Study of a Family of Slavonian Lesser Nobility* na temelju primjera iz srednjovjekovne Križevačke županije, osobito plemićke obitelji Pezk, koji obrađuje kompleksnu temu postanka i razvoja nižega plemstva, od *jobagiona castri* do pravih odnosno priznatih plemića. Autorica izdvaja tri ključna čimbenika koja su imala veliku ulogu u priznavanju plemićkoga statusa nekadašnjih *jobagiona castri*: vojne služba, ugled i osobni autoritet te dobar ekonomski status. Nikolina Antonić u radu *Late Medieval Village in Turopolje (Slavonia): The Example of Donja Lomnica* na temelju suvremenih arheoloških istraživanja daje moguću sliku srednjovjekovnoga sela koje je bilo dio slobodne turopoljske plemićke općine, a Kristian Bertović u radu *Economic Development and Transformation of the Pauline Monasteries near Senj under the Frankapan Patronage* obrađuje povijest dva srednjovjekovna pavlinska samostana: Sv. Spasa u Ljubotini i Sv. Jelene u Vlačkoj Dragi kod Senja primjećujući mnoge sličnosti u stjecanju odnosno širenju njihovih posjeda kao i veliku ulogu Frankopana u razvoju oba samostana.

Potom slijedi rad Istvána Kádasa *The Society of the Noble judges in Northeastern Hungary during the Reign of King Sigismund (1387-1437)*, koji se također bavi problematikom nižega plemstva srednjovjekovne Ugarske analizirajući ulogu i ekonomsku snagu plemićkih sudaca kao zasebne društvene skupine unutar nižega plemstva. Valentina Zovko u radu *Development of Ragusan Di-*

plomatic Service in the First Half of the Fifteenth Century. Father and Son at the Court of Duke Sandalj Hranić analizira diplomatske aktivnosti Marina Gondole i njegova sina Benedikta na dvoru bosanskoga vojvode Sandalja Hranića tokom Dubrovačko-bosanskoga rata (1403. – 1404.) odnosno Konavoskoga rata (1430. – 1433.).

Za hrvatske povjesničare posebno zanimljiv rad donosi Silvie Vančurová tekstom *Croatian Students at the University of Prague in the Fifteenth Century*. Autorica istražuje manju skupinu studenata iz srednjovjekovne Slavonije analizirajući njihov mogući doprinos u širenju reformatorskih ideja Jana Husa i Johna Wycliffa. Neven Isailović u radu *A Contribution to Medieval Croatian Diplomats: Cyrillic Charters of Croatian Nobility from the Franciscan Monastery on Trsat in Rijeka* analizira osam isprava hrvatskih plemića poput Nelipčića, Ivana Hansa Frankopana i Petra Talovca, koje su pisane na ćirilničnom pismu, a sačuvane su u franjevačkome samostanu na Trsatu. Isailović naglašava kako franjevački samostan na Trsatu tako posjeduje najviše isprava ili pisama hrvatskih plemića na ćirilici, koja potpadaju pod diplomatsku građu (*diplomata et acta*).

Tomislav Matić u radu *Peter of Crkvica, a Man Who Could Be Trusted: The Career of a Middle-Ranking Cleric and Diplomat in the Kingdom of Hungary in Mid-Fifteenth Century* obrađuje život i djelovanje Petra iz Crkvice, koji je bio važan službenik Ivana Viteza od Sredne vršeci za njega različite diplomatske poslove. Matić zaključuje da Petar iz Crkvice, iako nije pripadao vrhu klerikalne elite, svojom sposobnošću i diplomatskim vještinama postaje osoba od povjerenja Ivana Viteza. Posljednji rad Miloša Ivanovića *The Nobility of the Despotate of Serbia between the Ottoman Empire and Hungary (1457-1459)* prikazuje kompleksnu poziciju pripadnika srpskoga plemstva u 15. stoljeću, koje je bilo razdijeljeno između onih koji su se priklonili Ugarskome Kraljevstvu i onih koji su priznavali vlast otomanskoga sulta-

na. Ivanović zaključuje kako su pripadnici srpskoga plemstva u takvoj situaciji najviše vodili računa o vlastitim interesima te su se priklanjali onoj strani koja im je mogla jamčiti određene privilegije.

Zbornik *Secular Power and Sacral Authority in Medieval East-Central Europe* zapravo je drugi po redu zbornik radova s mediieviističke radionice koja se bienalno održava na Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta u Rijeci. U fokusu radionice redovito su mlađi istraživači koji tako dobivaju priliku predstaviti vlastite istraživačke teme ili metodologije te se bolje povezati s drugim znanstvenicima. Vrijednost radionice u međuvremenu su prepoznali i valorizirali kolege te je radionica poprimila međunarodni karakter. Tako je ovaj zbornik nastao u uskoj suradnji s Odsjekom za srednjovjekovne studije Srednjoeuropskoga sveučilišta u Budimpešti (*Department of Medieval Studies of the Central European University*) te je za objavljivanje odabran strani izdavač – Sveučilište u Amsterdamu. Publikacija radova na engleskome jeziku od velike je važnosti za bolju vidljivost hrvatskih znanstvenika u međunarodnoj stručnoj zajednici, ali treba naglasiti da su i radovi mađarskih, srpskih odnosno čeških povjesničara u ovome zborniku vrlo zanimljivi i korisni za njihove hrvatske kolege.

Bruno Škreblić

Martin Wrede und Laurent Bourquin (Hg.), *Adel und Nation in der Neuzeit. Hierarchie, Egalität und Loyalität 16.-20. Jahrhundert, Ostfildern: Jan Thorbecke Verlag, 2016, 352 stranice*

Zbornik radova o odnosu plemstva i nacije sadrži radove sa znanstvenoga skupa na istu temu, koji je održan 2013. godine u Njemačkome povijesnom institutu u Parizu, a čine ga tekstovi na engleskom, francuskom i njemačkom jeziku. Podijeljen je u četiri zasebne teme posvećene plemstvu kao po-